

SV-409 1 Sosiologiske analyser

Kandidat **7206**

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
1 Forside SV-409 20. mai 2016	Flervalg	Automatisk poengsum	Leveret
2 Eksamensoppgaver	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Leveret

SV-409 1 Sosiologiske analyser

Emnekode	SV-409	PDF opprettet	12.09.2016 09:18
Vurderingsform	SV-409	Opprettet av	Espen Andersen
Starttidspunkt:	20.05.2016 09:00	Antall sider	7
Sluttidspunkt:	20.05.2016 14:00	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201606100000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Seksjon 1

1 OPPGAVE

Forside SV-409 20. mai 2016

Emnekode: SV-409

Emnenavn: Sosiologiske analyser

Dato: 20. mai 2016

Varighet: 5 timer

Tillatte hjelpemidler: Ingen tillatte hjelpemidler

Merknader: 3 av 4 spørsmål skal besvares

LYKKE TIL!

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

- Ja
 Nei

Eksamensoppgaver

Besvar 3 av følgende 4 oppgaver:

(1) Redegjør for metoden som Lysgaard (1961) brukte i studien som ble publisert i boka 'Arbeiderkollektivet'.

(2) Drøft i hvilken grad familie- og sosial-politikk kan påvirke fertilitetsratene (fødselsratene) i et land.

(3) Drøft hvordan fordelingen av fritid har endret seg de siste 50 eller 100 årene hvis vi sammenligner sosiale lag/klasser.

(4) Hva betyr relativ fattigdom, og hvordan kan dette studeres?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

(1) Redgjør for metoden som Lysgaard (1961) brukte i studien som ble publisert i boka "Arbeiderkollektivet".

Sverre Lysgaard benyttet seg av kvalitativ metode når han, sammen med kollegaer, studerte en papirfabrikk i Moss på slutten av 1950-tallet. De brukte deltagende observasjon, de gjorde flere hundre intervjuer på alle nivå i fabrikk, samt at de også jobbet på "gulvet" i en periode. Målet var å studere hverdagslig samhandling og atferd mennesker i mellom i denne fabrikk. Sverre Lysgaard var klar på hvilket ståsted han hadde. Han ville studere de underordnede i fabrikk. Hvordan de samhandlet seg i mellom og hvordan kommunikasjonen var mellom de og de overordnede. Lysgaard var ikke opptatt av enkeltindividet, men hvordan mennesker er tilsluttet ulike systemer i organisasjonen. Konflikter som oppstår i bedriften er, i følge Lysgaard, ikke konflikter mellom mennesker, men mellom de ulike systemene.

De jobbet ut fra vage teorier og problemstillinger. De visste ikke så mye på forhånd. Problemstillingene endret seg flere ganger underveis i studien. På bakgrunn av dette kan det sies at de hadde en induktiv tilnærming. De gikk fra observasjon til teoribygging. De fant noen empiriske sammenhenger, analyserte disse sammenhengene og lagde en relativt kompleks teoretisk modell som omhandler flere nivåer. Dette er også

en dynamisk funksjonell analyse. Lysgaard viser med denne teorien hvordan et arbeiderkollektiv dannes, etableres og opprettholdes på tross av utskiftninger blant ledere og arbeidere.

Lysgaard opererer med tre systemer. Det teknisk-økonomiske, som alle i bedriften er en del av. Det menneskelige systemet, som alle er medlem av i kraft av å være menneske. Lysgaard er imidlertid ikke så opptatt av dette systemet. Det siste systemet er kollektivsystemet, også kalt arbeiderkollektivet, som alle de underordnede er medlem av. Lederne ønsker at bedriften skal gå godt. De ønsker effektivitet, produktivitet og profitt. Dette ønsker arbeiderne også, men ikke i samme grad. Der det teknisk-økonomiske systemet er umettelig, enfoldig og ubønhørlig er arbeiderne begrenset, manifoldig og trygghetssøkende. Dette skaper motstridende interesser mellom de to systemene.

Det er det teknisk-økonomiske systemet de underordnede både ønsker å være en del av, men også beskytte seg mot. Det utvikles et arbeiderkollektiv bestående av de underordnede. Dette kollektivsystemet er uformelt og uoffisielt, kanskje noen ganger ubevisst. Likevel står det sterkt, og det er ikke mye man skal skille seg ut før man som arbeider kan bli fryst ut av systemet. Kollektivsystemet blir som en buffer eller støtpute mot det teknisk-økonomiske systemets krav og forventninger. De overordnede har ikke noe tilsvarende system som arbeiderkollektivet.

Hovedtesen i kollektivteorien til Lysgaard er dermed følgende:

Skjebnefellesskap + motstridende interesser = Arbeiderkollektivet

De underordnede delte en felles skjebne. De ville alle oppnå det samme, og hadde samme interesser og forutsetninger. De hadde motstridende interesser. Her menes interesser mellom de ansatte og bedriften (det teknisk-økonomiske systemet). Dette førte til at det utviklet seg et arbeiderkollektiv.

Lysgaard brukte deltagende observasjon (+ aktiv deltagende observasjon) og intervju for å avdekke hvordan de underordnede i denne fabrikken beskyttet seg mot ledelsens og bedriftens høye og umettelige krav til effektivitet, produktivitet og profitt. De brukte denne metoden fordi de ville sette seg inn i bedriften, og føle personlig hvordan hverdagen var. Basert på en mengde intervjudata og feltnotater analyserte og utviklet Lysgaard en teori om hvordan arbeiderkollektiver oppstår i slike arbeidsorganisasjoner, som industrifabrikken i Moss. Lysgaard mener denne teorien er såpass generell, og at den også kan benyttes på andre lignende organisasjoner. Han observerte imidlertid kun denne ene organisasjonen, og dermed blir det opp til andre å se om det stemmer at kollektivteorien også er gjeldende i andre organisasjoner. Det er nettopp dette som kan være en utfordring ved å benytte seg av metodene som Lysgaard gjorde. Det er vanskelig å generalisere resultatene. Samtidig beskriver Lysgaard både framgangsmåte og prosessen underveis i boka, så det skal være mulig å gjøre det samme på en tilsvarende bedrift i dag. Om man derimot vil komme til samme konklusjoner som Lysgaard er det opp til andre å finne ut av.

(4) Hva betyr relativ fattigdom, og hvordan kan dette studeres?

Fattigdom er et begrep som brukes på mange nivåer, individuelt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. På individnivå er det vanlig å skille mellom absolutt fattigdom og relativ fattigdom. Relativ fattigdom er målt ut fra en gitt referansegruppe. Her sammenligner man seg med andre i det samfunnet man lever i. I Norge hvor vi har et økonomisk sikkerhetsnett, er det stort sett relativ fattigdom det snakkes om. I Norge kan man ha grunnleggende behov som mat, klær, et sted å bo og tilgang på primære helsetjenster, likevel kan man være fattig i forhold til andre i samfunnet. Det er dette som er relativ fattigdom.

Den vanligste måten å studere relativ fattigdom er å legge inntekt til grunn. Da er det viktig å definere hva inntekt er. Den beste måten er å sammenligne ulike hushold. Her tar man utgangspunkt i ulike ekvivalensskalaer, som gjør dem sammenlignbare. Ekvivalensvekt tar hensyn til strodriftsfordeler. Ta for eksempel et hushold med to voksne og to barn:

OECD: $1+0,7+0,5+0,5=2,7$

EU: $1+0,5+0,3+0,3= 2,1$

Befolkningas inntekt deles i to like store deler, og man finner medianen. OECD sin fattigdomsgrense er på 50 prosent av medianinntekten i et land, mens EUs fattigdomsgrense er på 60 prosent av medianinntekten. Det vil si at den høyeste andelen inntektsfattige finner man der hvor EUs definisjon av fattigdom brukes, mens den laveste andelen er der hvor OECDs definisjon brukes. Det finnes flere ulike måter å måle fattigdom på. I Norge er det alt fra mellom 2-13 prosent fattige etter som hvilken måte å måle fattigdom som legges til grunn. Derfor er det viktig å definere hva fattigdom er og hva begrepet skal dekke. For er myndighetene i et land interessert i å belyse at landet har lav andel fattige, bruker de OECDs mål på fattigdom. Ønsker for eksempel en veldedig organisasjon å sette fattigdom på dagsorden i et land, burde de derimot kanskje benytte seg av EUs fattigdomsgrense, fordi der regnes flere som fattige. Denne måten å definere fattigdom på er mest brukt og særlig av økonomer. Svakheterne ved denne metoden å beregne fattigdom på er at den ikke sier noe om hvordan man har det eller hva man har. Det er ikke sikkert man føler seg fattig, selv om man ligger under fattigdomsgrensa til EU. Det kan også være omvendt. Kanskje føler man seg fattig og sosialt ekskludert fra samfunnet, selv om inntekten skulle tilsi at man ikke gjør det.

En mer sosiologisk tilnærming, som unngår preferanseproblemet, er om man måler fattigdom ut fra levekår. En vanlig oppfattelse er at ulike levekårsproblemer har en tendens til å hope seg opp hos samme person. Her måler man dermed ulike levekårsproblemer og ikke bare mangel på penger. Dette måles ut fra en summert indeks. Det kan for eksempel være spørsmål som sier noe om økonomi, arbeid, bomiljø, tilgang på luksusvarer (tv, hvitevarer o.l.), tilgang på helsetjenester/tannlege og sosial omgang med venner eller familie. Hvis man for eksempel scorer lavt på fem av sju levekårsproblemer kan man defineres som fattig. Det er ikke uproblematisk med en slik tilnærming heller. Her kan det dukke opp spørsmål om hvilke spørsmål som faktisk kan sies å være et mål på fattigdom og som ikke er det. Et interessant spørsmål man kan stille seg er om man enten er inntektsfattig eller levekårsfattig, eller snakker vi om et årsaksforhold. Kan inntektsfattigdom

føre til levekårsfattigdom? Det er ofte de de samme gruppene av mennesker som kan sies å være inntektsfattig og levekårsfattig, uten at det forteller noe om årsaksforholdet som sådan.

Det å være fattig i forhold til andre det er naturlig å sammenligne seg med i samfunnet man lever i, kalles relativ fattigdom. Det er to tilnærminger som er vanlig å bruke når slik fattigdom skal måles. Det ene er å se på inntekt, og da gjerne for et hushold. Denne tilnærminga er mest brukt av økonomer. Den andre er å se på levekårsproblemer. Dette er en mer sosiologisk tilnærming, og kan si noe mer om opplevelsen av å være fattig.

(3) Drøft hvordan fordelingen av fritid har endret seg de siste 50 eller 100 årene hvis vi sammenligner sosiale lag/klasser.

For å kunne si noe om hvordan fordelingen av fritid har endret seg, er man nødt til å finne en måte å analysere tidsbruk på. Tidsbruksundersøkelser er viktige i denne forbindelse. Slike undersøkelser kan fortelle oss hva vi bruker tid på og hvordan vi bruker tiden vår. Tidsbruksundersøkelser er det bra supplement til registerbaserte data, som foreksempel arbeid og inntekt. Det er dessuten mye lettere å vite akkurat hvor mange timer man har brukt på jobb, mens det kan være litt vanskeligere å huske hvor mye tid man bruker på ubetalt arbeid eller fritid. Tredjepersonskriteriet brukes ofte for å beskrive hva arbeid er for noe - noe andre ikke kan gjøre for deg.

Tidbruk deles gjerne opp i fire deler:

- Inntektsarbeid
- Ubetalt arbeid (for eksempel husholdsarbeid)
- Fritid, noe man gjør for seg selv
- Søvn

En av hovedmetodene som brukes i tidsbruksundersøkelser er dagbøker. Informantene noterer ned hva de gjør hvert tiende minutt i to forhåndsbestemte dager. I tillegg utføres flere intervjuer. Det denne metoden kan bidra med spesielt er å se hva informantene gjør når de ikke er på jobb, hvem de bruker tiden sin sammen med og hvordan de utnytter tiden de har innenfor rammene og mulighetene de har. Dette nivået vil Gershuny kalle for et mikro-sekvensielt nivå. Ved å benytte seg av Gershunys ulike analysenivåer kan man bruke en mikro-aggregert teori, for å slå sammen disse dataene til eksempelvis et gruppenivå. Hvordan ulike tendenser preger ulike grupper eller forskjellige sosiale lag i samfunnet. På makro-nivå kan man se på samfunnsendringer over tid og hvordan samfunn er organisert.

Ut fra ulike tidsbruksundersøkelser i ulike land, ser man en tendens til at fritiden har konverget. Den har konverget mellom menn og kvinner. Kvinner har beveget seg fra ubetalt arbeid til fritid og menn fra betalt arbeid til fritid. Fritid har konverget mellom rike og fattige land og mellom sosiale lag. Fra 1960 og fram til i dag har altså fritiden mellom overnevnte grupper nærmet hverandre. Når det gjelder endring hvis vi sammenligner sosiale klasser, var fritiden før forbeholdt de rike, og det var forbundet med høy status. Bare

de rike hadde "rå" til å ha fritid. De fattige måtte jobbe. Det kan se ut som om dette er snudd på huet. Fritid er ikke lenger et privilegium som de rike har, det ser ut som om de rike har fått mindre fritid. De fattige eller andre grupper som er utstøtt på noen måte, for eksempel fra arbeidslivet, har mer fritid. Dette kan ses på som en form for ufrivillig fritid. Det er ikke status lenger å ha masse fritid, fordi det kan bety at du ikke har arbeid, men også at man ikke har noen form for sosiale aktiviteter som opptar tiden din.

En årsak til denne endringen kan være mer egenarbeid. De rike har det mest travelt. De følger opp barna i større grad, i form av at barna er med på mange aktiviteter. Foreldere må kjøre, hente, stille opp på dugnad og være trenere i idrettsklubber. For barna er dette firtidsaktiviteter, men for mange foreldre vil det kanskje defineres som ubetalt arbeid - fordi man ikke får betalt for det, men samtidig utfører et arbeid.

Fritidsaktiviteter som fotball og ski har blitt dyre idretter å holde på med. Er man en ressurs svak familie i form av økonomi, er det ikke sikkert barna kan være med på alle disse aktivitetene av økonomiske grunner. Dette kan være en årsak til at fritiden mellom sosiale lag har nærmet seg og til og med byttet rolle.

Samfunnet stiller andre krav til egenarbeid og egenproduksjon i dag enn det den gjorde før. Dette gir utslag i hvordan vi velger å bruke tiden vår, og fordelingene mellom inntektsarbeid, ubetalt arbeid og fritid forandres. Fritiden konvergeres, og blir mer lik mellom ulike grupper i samfunnet.

Tidsbruksundersøkelser er den viktigste kilden til å se på hvordan tidsbruksmønsteret vårt er og hvordan det har endret seg gjennom tidene. Ulempene med tidsbruksundersøkelser der dagbøker blir benyttet er at det kan være vanskelig å finne et representativt utvalg. Noen av de som er plukket ut har ikke lyst til å være med, de har ikke tid, de er sjuke eller man får rett og slett ikke kontakt med vedkommende. Faren er at det blir en skjevhet i utvalget. For eksempel kan det være vanskelig å komme i kontakt med eldre, og hvis andel eldre er mye lavere enn i populasjonen sier det seg selv at tidsbruken til eldre vil ha lite å si for resultatet. En tendens i tidsbruksundersøkelsen gjort av SSB på norske forhold er at svarprosenten har gått ned markant i løpet av de siste 30 årene. Dette har man imidlertid tatt korrigert for, og resultatene er representative ifølge SSB.